

Protokół

17. posiedzenia, III. sesyi, V. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 2. Stycznia 1886.

Początek o godzinie 11. minut 20.

Przewodniczący: Marszałek krajowy Dr. Mikołaj Zyblikiewicz.

Sekretarze: p. p. Dr. Stanisław hr. Badeni, Władysław ks. Sapieha, Adam Jędrzejowicz.

Obecnych posłów 113.

Ze strony c. k. Rządu: c. k. Namiestnik J. E. Filip Zaleski.

Marszałek konstatuje dostateczną ilość posłów i otwiera posiedzenie.

Protokół z 16. posiedzenia uznaje Marszałek za przyjęty, gdyż żadnych przeciw niemu nie podniesiono zarzutów.

Sekretarz p. hr. St. Badeni czyta spis petycyj wniesionych po dzień 2go Stycznia 1886. roku od Nr. 784. do Nr. 809. włącznie, które przydzielono następującym komisjom:

Komisji budżetowej L. 784, 786, 787, 789, 790, 791, 792, 794, 795, 807.

„ szkolnej L. 785, 805.

„ dla spraw gospodarstwa krajowego L. 788, 796 do włącznie 803.

„ administracyjnej L. 804.

„ drogowej L. 806.

„ bankowej L. 808.

„ kolejowej L. 809.

Sekretarz p. Adam Jędrzejowicz czyta następującą dostatecznie popartą Interpelację do p. komisarza rządowego:

I n t e r p e l a c y a

do JWgo P. Komisarza rządowego.

Na posiedzeniu z dnia 23. Października 1884. roku uchwalił Sejm Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskim projekt ustawy o czasowem uwolnieniu nowo powstających zakładów przemysłowych od wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem, państwowych.

Zważywszy, że według sprawozdania z czynności Wydziału krajowego po koniec Czerwca b. r. (str. 28) Wydział krajowy nie otrzymał od c. k. Rządu żadnego zawiadomienia w sprawie udzielenia sankeyi temu projektowi;

zważywszy, że o ile podpisanym wiadomo i do chwili obecnej zawiadomienie takie nie nadeszło;

zważywszy, że po ustawie tej Reprezentacya kraju oczekiwała znacznego ożywienia ruchu przemysłowego i upatrywała w niej jeden ze skutecznych środków ekonomicznego podniesienia kraju;

zważywszy wreszcie, że przeszło rok czasu, jaki od powzięcia tej uchwały upłynął, wystarczał najzupełniej, aby sobie Wysoki Rząd wyrobił zdanie w tem, czy uchwała ta do Najwyższej sankeyi przedłożoną być może i że tak długa zwłoka w załatwianiu uchwał sejmowych działa paraliżująco na ustawodawczą czynność Sejmu, — zapytują podpisani:

- 1) jaki jest powód tak długiej zwłoki w załatwieniu wyżej wspomnianej uchwały sejmowej?
- 2) czy Wysoki Rząd zamierza ten projekt ustawy do Najwyższej sankeyi przedłożyć?

Lwów dnia 31. Grudnia 1885.

Tadeusz Romanowicz w. r.

Koziebrodzki, Czerkawski, Żmurko, Piotr Gross, Mroczkowski, Walery Waygart, Filip Zucker, Łazarski, F. Biliński, F. Pławicki, Fruchtman, Henryk Janko, Goldmann, Skałkowski, Kapri, Ochrymowicz.

Marszałek oświadcza, że Interpelacya ta zostanie udzieloną p. komisarzowi rządowemu. Sekretarz p. Adam Jędrzejowicz czyta następujący dostatecznie poparty wniosek:

W n i o s e k.

Wzywa się c. k. Rząd:

- A) ażeby już w r. 1886. zbadał i zestawił nieużytki pow. Nowotarskiego, przydatne pod uprawę lasu, a z porozumieniem z gminami zbadał te puste pastwiska, które żadnego dochodu nie dają i przedstawił projekt zalesienia;
- B) ażeby przeprowadził rokowania z gminami na podobnej podstawie, jak przy zalesieniu wydmysk, dotyczące dostawienia robotnika;
- C) ażeby się zastanowił, czy w tak ważnej części kraju jak Nowotarski powiat, nie należałoby ustanowić osobnego urzędnika inspekcji lasowej.
- D) Sejm wyraża życzenie, ażeby c. k. Rząd przedłożył projekt do ustawy o zalesieniu nieużytków w całym kraju.

Lwów dnia 29. Grudnia 1885.

wnioskodawca:

Feliks Pławicki.

Łubieński, Żuk-Skarszewski, Dr. Majer, Feliks Biliński, Bereźnicki, Romańczuk, Goldman, Kapri, Filip Zucker, Mroczkowski, Wincenty Gnoiński, Zawadzki, Fruchtman, ks. Sawa, Antoniewicz, Ochrymowicz, Zborowski, Władysław Struszkiewicz, Waygart, J. Męciński, Konstanty Bobczyński, Siczynski, Kowalski, Tadeusz Romanowicz, Łoziński, Gorecki, Smolka.

Marszałek oświadcza, że wniosek powyższy traktowany będzie według przepisów regulaminu. Sekretarz p. Adam Jędrzejowicz czyta następujący dostatecznie poparty wniosek:

W n i o s e k.

Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą ustawę:

U s t a w a

z dnia dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o obowiązku ubezpieczenia od ognia budynków przeznaczonych wyłącznie na cele publicznej szkoły ludowej.

§. I.

Budynki, wyłącznie przeznaczone na cele publicznej szkoły ludowej, mają być w zakładzie asekuracyjnym od ognia bez przerwy ubezpieczone.

§. II.

Koszta ubezpieczenia należą do wydatków wymienionych w art. XXIV. ustawy z dnia 2. Lutego 1885, mocą której zostają zmienione niektóre postanowienia ustawy z dnia 2. Maja 1873. r. (dziennik ustaw krajowych l. 250) i mają być pokrywane w sposób tamże wskazany.

Czynność ubezpieczenia dokonać ma miejscowa Rada szkolna, której szkoła podlega.

§. III.

Wynagrodzenie uzyskane za szkodę pożarem wyrządzoną, nie może być użyte na inne cele, jak na odbudowanie lub naprawę budynku przez ogień zniszczonego lub uszkodzonego.

§. IV.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi oświecenia.

Lwów dnia 2. Stycznia 1886. r.

Władysław Koziebrodzki w. r.
wnioskodawca.

Jaworski, Łubiński, W. Sapieha, Stanisław Stadnicki, S. Badeni, Seweryn Henzel, Zawadzki, Roman Czartoryski, Madejski, Weigel, A. Czaykowski, J. Męciński, W. Struszkiewicz, Żarski, Wasilewski, Abrahamowicz, Lasoeki, M. Rey, Onyszkiewicz, Z. Dembowski, Tadeusz Langie, Wierzbieki, ks. Sawa, J. Czartoryski, M. Sieczyński, Gnoiński.

Marszałek oświadcza, że wniosek ten traktowany będzie podług przepisów regulaminu.

Przystąpiono do porządku dziennego, którego pierwszym punktem jest:

Sprawozdanie komisji szkolnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie wniosku posła Romańczuka.

Marszałek otwiera rozprawę ogólną i oznajmia, że do głosu za wnioskami komisji zapisani są pp. książę Jerzy Czartoryski, Romanowicz, Bobrzyński, hr. Dzieduszycki Woj., hr. Tarnowski Stanisław (starszy), książę Adam Sapieha i Merunowicz.

Zaś przeciw wnioskowi komisji pp. Małecki, Romańczuk, Torosiewicz, ks. Kaczała, hr. Golejewski, Czerkawski, ks. Sieczyński, Rozwadowski Tomisław i Antoniewicz.

Sprawozdawca p. Zoll uwolniony od czytania sprawozdania, prostuje omyłkę druku na str. 6. sprawozdania mianowicie: w drugim ustępie 3im wierszu po wyrazie „art.“ ma być „19.“ zamiast „10.“

Następnie odczytuje sprawozdawca wnioski komisji:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Wzywa się c. k. Rząd, aby w gminach miejskich, w których, nie licząc osobnych szkół żeńskich, jest dwie lub więcej szkół ludowych publicznych, a w których najmniej 3.000 ludności używa języka ruskiego względnie polskiego jako towarzyskiego, nie będącego jednak językiem wykładowym w owych szkołach ludowych, przeprowadził urządzenie szkoły ludowej z tymże językiem wykładowym, jeżeli tylko z dochodzenia, przedsięwziętego w myśl art. 4., 10. i 11. ustawy krajowej z dnia 2. Maja 1873. (Dz. u. kr. l. 250) okaże się, że w gminach tych przebywa dostateczna ilość rodziców, pragnących dzieci swe posyłać do takiej szkoły.

II. Wzywa się c. k. Rząd, aby w wschodniej części naszego kraju założył nowe gimnazjum, w któremby w myśl art. VII. ustawy krajowej z dnia 22. Czerwca 1867. zaprowadzonym mógł być język wykładowy ruski.

III. Wzywa się c. k. Rząd, aby w myśl art. V. lit. c. ustawy krajowej z dnia 22. Czerwca 1867. w szkołach średnich naukę języka polskiego i ruskiego zaprowadził o tyle jako obowiązkową, iżby tylko na wyraźne żądanie rodziców uwalniano uczniów w szkołach średnich z językiem wykładowym polskim od nauki języka ruskiego, w szkołach zaś średnich z językiem wykładowym ruskim od nauki języka polskiego.

Przemawia p. Małecki i zapowiada następujący wniosek:

W n i o s e k.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Ustęp b) i c) artykułu Vgo, tudzież artykuł VII ustawy krajowej o języku wykładowym etc. z r. 1867, zostają uchylone w stylizacji dotychczasowej.

Natomiast mają powyższe ustępy brzmieć tak:

Art. V.

„b) O czasowej potrzebie i możliwości zaprowadzenia obok wykładów w języku polskim także wykładów ruskich w poszczególnych przedmiotach nauki, *a to bądź w osobnych oddziałach, bądź wspólnie w jednym i tym samym oddziale*, orzeka w każdym danym przypadku c. k. Rada szkolna krajowa na żądanie rodziców przynajmniej 25 uczniów.

„c) W klasach z językiem wykładowym ruskim nauka języka polskiego, w szkołach średnich z językiem wykładowym polskim nauka języka ruskiego, w klasach urządzonych *utrakwistycznie [albo w klasach z wykładem utrakwistycznym] nauka obu języków krajowych jest przedmiotem obowiązkowym.*

Art. VII.

„O zmianach co do języka wykładowego w szkołach średnich z funduszu publ. utrzymywanych w ogóle, a w szczególności mających na celu stopniowe rozszerzanie wykładów w języku ruskim, *a to przez wyłączne lub też w pewnych tylko przedmiotach* zaprowadzenie go stale bądź w poszczególnych klasach głównych lub pobocznych (równoległych), bądź z czasem w całych gimnazyjach lub szkołach realnych — stanowić będzie na przyszłość Sejm po wysłuchaniu Rad powiatowych“.

Małecki w. r.

W. Dzieduszycki, Żarski, Łubieński, Stan. Stadnicki, Fruchtman, W. Koziębrodzki, S. Henzel, Lasocki, Tadeusz Langie, Władysław Struskiewicz, M. Rey, S. Brykezyński, Edw. Jędrzejowicz, Żmurko, T. Merunowicz, W. Sapięha, Skalkowski, Goldman, A. Sapięha, Konstanty Bobezyński, Henryk Janko, Romanowicz, Mroczkowski, M. Onyszkiewicz, Wasilewski, Rozwadowski, ks. Sawa, Płaziński, Abrahamowicz, Ant. Wrotnowski.

Marszałek objaśnia, że podług przepisów regulaminu wniosku p. Małeckiego nie może dopuścić pod dalszą dyskusję bez poprzedniego rozpoznania w komisji szkolnej, gdyż nie jest on poprawką do wniosków komisyjnych stojących na porządku dziennym, lecz odrębnym projektem ustawy. Przeto takowy postawionym być musi jak wniosek samodzielny, poczem według przepisów regulaminu traktowanym będzie.

Przemawia p. książę J. Czartoryski.

W czasie przemówienia p. ks. J. Czartoryskiego przewodnictwo obejmuje Zastępca Marszałka ks. Metropolita Sembratowicz.

Przemawia p. Romańczuk.

W czasie przemówienia p. Romańczuka Marszałek odbiera przewodnictwo napowrót.

Przemawiają p. Romanowicz, następnie p. Torosiewicz, który wnosi przejście do porządku dziennego nad całym wnioskiem komisji.

Marszałek odracza o godz. 3. min. 15. popołud. dalszy ciąg rozprawy nad sprawozdaniem komisji szkolnej do godziny 7. wieczorem.

Ciąg dalszy 17^{go} posiedzenia.

Początek o godzinie 7. m. 20. wieczór.

Po skonstatowaniu dostatecznej liczby posłów, Marszałek otwiera posiedzenie i udziela głosu p. Bobrzyńskiemu.

Po przemówieniu p. Bobrzyńskiego przemawia Dr. Rittner c. k. Radca Namiestnictwa jako komisarz rządowy.

Następnie przemawiają pp. ks. Kaczała i hr. Dzieduszycki Wojciech.

W czasie przemówienia p. hr. Dzieduszyckiego Wojciecha przewodnictwo obejmuje Zastępca Marszałka. P. książę Adam Sapieha wnosi zamknięcie rozprawy i wybór mowców generalnych.

Po wyjaśnieniu pp. Pietruskiego i Chrzanowskiego Izba nie popiera wniosku p. ks. A. Sapiehy.

Poczem przemawiają dalej pp. hr. Golejewski i hr. Tarnowski Stanisław (starszy).

P. ks. Kaczała żąda głosu dla sprostowania faktu.

Zastępca Marszałka objaśnia, że dopiero po zamknięciu rozprawy takowego udzieli.

Podczas przemówienia p. hr. Tarnowskiego Stanisława, Marszałek odbiera przewodnictwo napowrót.

Dla spóźnionej pory Marszałek zamyka posiedzenie i wzywa Sekretarza p. hr. St. Badenię do odczytania złożonej interpelacji do p. komisarza rządowego.

P. hr. St. Badeni czyta następującą dostatecznie popartą interpelację:

I n t e r p e l a c y a

do Jego Ekscelencyi Pana komisarza rządowego.

Na interpelację, wniesioną przez podpisanego i towarzyszy dnia 13. Października 1884 r. w sprawie przymusowej przedpłaty gazety „Szkoła“, nakazanej przez c. k. lwowską Radę szkolną okręgową pozamiejską, raczył Jego Ekscelencyja odpowiedzieć:

„Rada szkolna okręgową pozamiejską, wskutek niedokładnego zrozumienia okólnika krajowej Rady szkolnej, posłała w swoim rozporządzeniu z dnia 10. Lipca b. r. (1884) l. 3123 dalej i nakazała miejscowym Radom szkolnym, by do swoich budżetów na rok 1885. wstawiły po dwa zł. na przedpłatę pomienionej gazety, dodając, że na wypadek niezastosowania się do

tego nakazu nastąpi to z urzędu. Cała treść wspomnianego zarządzenia Rady szkolnej okręgowej doszła dopiero teraz do wiadomości krajowej Rady szkolnej.

Zarządzenie to zostanie niewątpliwie zniesione, ponieważ nie jest oparte na ustawach“.

Podpisani nie mogą przedewszystkiem nie wypowiedzieć swego żalu, że zarządzenia podwładnych organów tak późno dochodzą do wiadomości W. c. k. Rządu krajowego, a to tem bardziej, że i po udzieleniu przez Waszą Ekscelencyę sprawiedliwej odpowiedzi i przyrzeczenia, iż nieprawny przymus na rzecz polskiej gazety „Szkoła“ ustanie, przyrzeczenie to nie spełniło się, gdyż przymus do dzisiaj się praktykuje, jak to stwierdzają następujące akta: 1) Okólnik c. k. okręgowej Rady szkolnej w Złoczowie z dnia 10. października 1884 l. 2528 nakazuje Radom szkolnym miejscowym, by zaprenumerowały na rok 1885. polskie czasopismo „Szkoła“, dodając: „iż wykonanie powyższego zarządzenia zarządy szkoły swym Radom co roku przypominają, że w tym celu okólnik niniejszy do księgi rozporządzeń wpisać należy.

2) Okólnik Rady szkolnej okręgowej w Śniatynie z dnia 23. Listopada 1884 (zaraz po odpowiedzi Waszej Ekscelencyi) p. l. 1602 do kierowników szkół, zawiera w sobie następujące zdania: „Ponieważ równocześnie Rady szkolne miejscowe wezwane zostały do przedłożenia preliminarzy na r. 1885, przeto mają pp. kierownicy sposobność postarania się, aby do preliminarza wstawiono kwotę 4 zł. na prenumeratę („Szkoły“)“ a dalej: „Byłoby do życzenia, aby każda szkoła“ (a zatem i ruska) „była w posiadaniu osobnego egzemplarza... Kwotę 4 zł. prześlą pp. kierownicy szkół najdalej do 1. Marca na ręce c. k. Rady szkolnej okręgowej“...

3) Okólnik Rady szkolnej okręgowej w Złoczowie z dnia 20. Października 1885 l. 3316 (Do zarządu szkół) brzmi dosłownie: „Wskntek doniesienia Redakeyi czasopisma „Szkoła“ iż na wysyłane w r. b. w myśl zarządzenia c. k. Rady szkolnej okręgowej z dnia 16. Października 1884 l. 2528 czasopisma nie otrzymała dotychczas należytości w kwocie 2 zł. poleca się pp. kierownikom nauczycielom szkoły, by ponownie udali się z prośbą do Rady szkolnej miejscowej o niszczenie w mowie będącej prenumeraty, a gdyby to bez skutku pozostało, takową z własnych funduszów w 2 ratach po 1 zł. przed 1. Stycznem 1886. r. uskuteczniłi i o tem donieśli okręgowej Radzie szkolnej, przyczem się nadmienią, iż w więcejklasowych szkołach należy wspólnym kosztem dotyczących pp. nanczycieli uskutecznić.

Na podstawie zacytowanych dokumentów, ośmielają się podpisani zainterpelować Waszą Ekscelencyę:

1) Jakie kroki zamierza przedsięwziąć W. c. k. Rząd, by nieprawny, a nadto ruską „Szkolną czasopyś“ krzywdzący przymus już raz ustał i by powaga c. k. Rządu była respektowaną?

2) Czy jeszcze nie doszły do wiadomości W. c. k. Rządu zacytowane zarządzenia i im podobne, tudzież jakie stanowisko zamierza c. k. Rząd zająć w obec podobnego rodzaju zarządzeń podwładnych organów, — zarządzeń, nie zgadzających się bynajmniej z odpowiedzią Waszej Ekscelencyi?

Lwów dnia 2. Stycznia 1886.

Dr. M. Antoniewicz.

Sembratowicz, Łepkowski, F. Pławicki, Jnl. Romańczuk, M. Siczynski, Kaczała, Kowalski, Kaszewko, F. Biliński, T. Merunowicz, Ochrymowicz, Bereźnicki, Mandyczewski, S. Badeni.

Marszałek oświadcza, że interpelacya powyższa udzieloną zostanie p. komisarzowi rządowemu

P. ks. Siczynski żąda głosu dla sprostowania faktu.

Marszałek objaśnia, że po zamknięciu posiedzenia głosu udzielić nie może, że przeto p. ks. Siczynski na następnem posiedzeniu do głosu zapisać się może.

Marszałek naznacza następne posiedzenie na dzień 4. Stycznia 1886. godzinę 11. przed południem i stawia na porządku dziennym dalszy ciąg rozprawy nad wnioskami komisji szkolnej, następnie punkt drugi dzisiejszego porządku dziennego mianowicie: Sprawozdanie komisji rybackiej z przedłożonych przez Wydział krajowy projektów ustawy o urządzeniu i wykonywaniu rybactwa oraz ustawy o ochronie rybactwa.

Koniec posiedzenia o godzinie 10. minut 45. w nocy.

Marszałek krajowy :

Dr. Zyblikiewicz w. r.

Sekretarze :

Badeni w. r.

Jędrzejowicz w. r.

Spis petycyj

wniesionych po dzień 2. Stycznia 1886. roku.

784. Rada szkolna miejscowa w Babicach, pp. Artura Potockiego, o zapomogę dla tamtejszego nauczyciela.
785. Ta sama, o podwyższenie płacy tamtejszemu nauczycielowi.
786. Ludwik Pierożyński, emerytowany dyrektor oddziału rachunkowego Wydziału krajowego, pp. Czerkawskiego, o przyjęcie i wliczenie mu do emerytury lat służby rządowej.
787. Towarzystwo ogrodnicze lwowski, pp. Czerkawskiego, o dalszą subwencyę i stypendya dla szkoły ogrodniczej.
788. Gmina Mizuń powiatu Dolińskiego, pp. Romańczuka, o wolny pobór surowicy solnej.
789. Reprezentacya gminy Radynicze powiatu Mościskiego, pp. Stadnickiego, o zapomogę na dokończenie budynku szkolnego.
790. Mikołaj Horoszek nauczyciel w Kuryłówee, pp. Sawę, o zapomogę lub zaliczkę na płacę.
791. Gmina Wujskie powiatu Sanockiego, pp. Żurowskiego, o pożyczkę bezprocentową na budowę szkoły w Załużu.
792. Gmina Załuż powiatu Sanockiego, pp. Żurowskiego, o pożyczkę bezprocentową na budowę szkoły.
793. Towarzystwo dla opieki i rozwoju górnictwa i przemysłu naftowego w Galicyi, pp. Gorayskiego, w sprawie znizienia taryf kolejowych dla produktów naftowych.
794. Towarzystwo rękodzielników „Zorza“ we Lwowie, pp. Siczynskiego, o zapomogę.
795. Michał Daniłowicz, zastępcza nauczyciela w Dolhem, pp. Ochrymowicza, o zapomogę lub zaliczkę na płacę.
796. Wydział powiatowy w Samborze, pp. Skalkowskiego, w sprawie regulacyi górnego Dniestru.
797. Gmina Hołodówka, pp. Jankę, w tej samej sprawie.
798. „ Dołubowa pp. „ „ „ „
799. „ Wańkowiece pp. „ „ „ „
800. „ Monasterzec pp. „ „ „ „
801. „ Błozew pp. „ „ „ „
802. „ Koniuszki siemianowskie, pp. Jankę, w tej samej sprawie.
803. „ Kolbajowce, pp. Jankę w tej samej sprawie.
804. Wydział powiatowy w Drohobyczu, pp. Ochrymowicza, w sprawie zastosowania patentu cesarskiego z 20. Kwietnia 1854. do władz autonomicznych.
805. Wiktorya Grefner wdowa po nauczycielu, pp. Antoniewicza, o podwyższenie pensyi.
806. Gmina Łososina i okoliczne powiatu Limanowskiego, pp. Struszkiewicza, o subwencyę na rekonstrukcyę drogi.
807. Wydział Towarzystwa „Ruska Besida“, pp. Siczynskiego, o podwyższenie subwencyi dla ruskiego teatru.
808. Wydział powiatowy w Przemyśle, pp. A. Sapiechę, w sprawie rewizyi przywilejów Banku austro węgierskiego.
809. Wydział powiatowy w Podhajcach, pp. Torosiewicza, w sprawie budowy kolei ze Stryja do granicy rosyjskiej.